

KËSHILLI I EUROPËS
GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT
SEKSIONI I KATËRT

ÇËSHTJA “VRIONI DHE TË TJERËT KUNDËR SHQIPËRISË”
(Kërkesëpadia nr.2141/03)

VENDIM
STRASBURG
24 mars 2009

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 § 2 të Konventës. Ai mund t’i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen “Vrioni dhe të tjerët kundër Shqipërisë”,

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si trup gjykues i përbërë nga:

Nikolas Bratza, kryetar,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijovic,

David Thor Bjorgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, gjyqtarë,

dhe Fatos Araci, zëvendëssekretar i seksionit,

pasi shqyrtuan çështjen në fjalë me dyer të mbyllura më 3 mars 2009,

jep vendimin e mëposhtëm, të miratuar po në atë datë.

PROCEDURA

1. Çështja nisi me kërkesëpadinë (nr.2141/03) kundër Republikës së Shqipërisë të depozituar në Gjykatë në bazë të nenit 34 të Konventës për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (Konventa) nga pesë shtetas shqiptarë, zonja Valeria Vrioni (Benusi), zoti Julian Benusi, zonja Cecili Benusi, zonja Hartina Benusi dhe zonja Klara Benusi (paditësit), në datën 21 dhjetor 2002.

2. Paditësit u përfaqësuan nga zonja L.Sula, avokate në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga ish-përfaqësuesit e saj në Gjykatën Europiane të të Drejtave të Njeriut, zoti S. Puto dhe zonja S.Meneri.

3. Paditësit pretenduan që ishte bërë një shkelje e nenit 6 § 1 të Konventës për shkak të anulimit të një vendimi të formës së prerë në procedurat e rishikimit mbikëqyrës dhe kohëzgjatjes së procedurave civile palë e së cilave ata kishin qenë. Ata gjithashtu iu referuan nenit 1 të protokollit nr. 1, duke u ankuar në lidhje me shkeljen e së drejtës të gëzimit paqësor të pronës së tyre.

4. Në datën 5 korrik 2005, kryetari i seksionit të katërt të Gjykatës vendosi ta njoftonte Qeverinë në lidhje me kërkesëpadinë. Në bazë të dispozitave të nenit 29 § 3 të Konventës, u vendos shqyrtimi në themel i kërkesëpadisë dhe në të njëjtën kohë edhe i pranueshmërisë së saj.

5. Paditësit dhe Qeveria depozituan veçmas vërejtjet me shkrim (rregulli 59 § 1 i rregullores së Gjykatës). Palët iu përgjigjën me shkrim vërejtjeve përkatëse të njëra-tjetrës. Gjithashtu, komentet e palës së tretë u morën nga trashëgimtari i KG-së, që ishte autorizuar nga kryetari për të ndërhyrë në procedurën me shkrim (neni 36 § 2 i Konventës dhe rregulli 44 § 2).

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

6. Paditësit kanë lindur përkatësisht në vitet 1936, 1934, 1930, 1971 dhe 1973 dhe jetojnë në Romë (Itali) dhe Tiranë (Shqipëri).

7. Në Shqipërinë e paralutës, i ati i paditësve zotëronte një vilë dhe tokën rreth saj me sipërfaqe 1.377 metra katrorë që ndodhej në Tiranë.

8. Në vitin 1941 Banka e Napolit (Banka) mori një hipotekë të vendosur mbi pronën, duke

përfshirë copën e tokës dhe vilën, si garanci për një hua që paditësi kishte marrë nga banka. Në vitin 1945 pronësia e bankës i kaloi shtetit, duke përfshirë edhe detyrimet e bankës, ndërmjet të cilave edhe huaja e paditësit.

9. Më 21 prill 1948, Gjykata e Lartë Ushtarake e deklaroi të atin e paditësve fajtor për vepra politike, duke e dënuar atë me shtatë vjet heqje lirie, si edhe urdhëroi konfiskimin e gjysmës së pasurisë së tij që ishte depozituar në formën e hipotekës. Konfiskimi u ekzekutua në bazë të një vendimi të Komitetit Ekzekutiv të K P Qytetit Tiranë më 20 korrik 1948.

10. Nga dokumentet rezulton që pronësia e pronës në fjalë i kaloi shtetit më 16 korrik 1957. Në datën 4 shtator 1957, sipas ligjit nr.419, datë 16 prill 1947, Ministria e Financave urdhëroi zyrën e hipotekës të shlyente borxhin hipotekor të pronës së të atit të paditësve. Në datën 5 tetor 1957, i ati i paditësve ia shiti pjesën e tij të pasurisë shtetasit P.D.

11. Në vitin 1959 shteti ia shiti pjesën e tij të pasurisë shtetasit K.G. Rrjedhimisht, në vitin 1959 vila dhe toka rreth saj ishin në bashkëpronësi të shtetasve P.D dhe K.G.

A. Grupi i parë i procedurave që kanë të bëjnë me kthimin e pronave

12. Në datën 8 tetor 1992, në bazë të aktit për rehabilitimin e viktimave të represionit politik (ligji nr.7514, datë 30 shtator 1991), njësia financiare pranë Bashkisë së Tiranës i dha paditësve pjesën e vilës që në atë kohë zotërohej nga shtetasi K.G, si edhe gjysmën e tokës që e rrethonte. Bashkia ishte e mendimit që pasuria ishte konfiskuar në mënyrë të paligjshme dhe për pasojë paditësve duhej t'u kthehej e drejta e pronësisë në lidhje me atë pjesë të saj. Gjithashtu, bashkia urdhëroi regjistrimin e titullit të pronësisë së paditësit në regjistrin kadastral të Tiranës.

1. Procedurat e zakonshme në lidhje me dhënien e titullit të pronësisë

13. Në një datë të paspecifikuar, shtetasi K.G depozitoi një padi civile në Gjykatën e Rrethit Tiranë, ku kërkonte anulimin e urdhrit për dhënien e titullit të pronësisë, duke arsyetuar që ai kishte qenë një blerës në mirëbesim (*bona fide*). Ai mendonte që akti për rehabilitimin e viktimave të represionit politik nuk ishte i zbatueshëm për pronat private. Gjithashtu, shtetasi K.G parashtroi që vila i kishte kaluar shtetit për shkak të pamundësisë së të atit të paditësve për të shlyer hipotekën.

14. Në datën 16 shkurt 1995 Gjykata Rrethit Tiranë e rrëzoi kërkesën e shtetasit K.G. si të pabazuar.

15. Në datën 26 prill 1995 në vijim të padisë së shtetasit K.G., Gjykata e Apelit Tiranë e anuloi vendimin e Gjykatës së Rrethit Tiranë dhe duke vendosur në themel e deklaroi të pavlefshëm urdhrin e dhënies së titullit të pronësisë, meqë ai ishte lëshuar nga një autoritet që nuk kishte kompetencën e duhur për të vendosur në lidhje me këtë çështje. Gjithashtu, gjykata caktoi komisionin e kthimit dhe kompensimit të pronave (komisioni) si autoritetin kompetent për të vendosur në lidhje me çështjet e kthimit të pronave.

16. Në një datë të paspecifikuar paditësit apeluan në Gjykatën e Lartë. Më 7 korrik 1995 Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë e anuloi vendimin e Gjykatës së Apelit, duke konstatuar që urdhri për dhënien e titullit të pronësisë ishte lëshuar në vitin 1992, domethënë, një vit para ngritjes së komisionit. Rrjedhimisht gjykata çmoi që urdhri duhej të konsiderohej se jepte një titull pronësie të ligjshëm.

2. Rishikimi mbikëqyrës

17. Në një datë të paspecifikuar Kryetari i Gjykatës së Lartë depozitoi një kërkesëpadi për rishikim mbikëqyrës. Ai pretendonte që vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 7 korrik 1995 nuk ishte i mbështetur në ligj dhe që duhej të zbatohej akti për kthimin dhe kompensimin e pronave. Më 22 maj 1996 Gjykata e Lartë (Kolegji i Bashkuar) e anuloi vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 7 korrik 1995 dhe ia dërgoi çështjen për rishqyrtim Gjykatës së Rrethit Tiranë.

18. Më 7 tetor 1996 Gjykata e Rrethit Tiranë e rrëzoi kërkesën e shtetasit K.G. duke mbështetur të drejtat e paditësve mbi pronësinë e vilës në bazë të faktit që të drejtat e tyre mbi pronësinë e vilës kishin fuqinë e *res judicata*: për çështjen ishte vendosur së pari në vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 7 korrik 1995, për sa kohë që ai mbështeste vlefshmërinë e urdhrit për dhënien e titullit të pronësisë, dhe së dyti, në vendimin e komisionit të datës 29 gusht 1996 (shihni paragrafët 20-21 më poshtë).

19. Më 2 dhjetor 1996 dhe 5 shkurt 1998 përkatësisht, Gjykata e Apelit Tiranë dhe Gjykata e Lartë e rrëzuan kërkesën e shtetasit K.G., duke lënë në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit Tiranë.

B. Grupi i dytë i procedurave në lidhje me kthimin e pronës

20. Në një datë të paspecifikuar, ndërkohë që procedurat për vlefshmërinë e urdhrit për

dhënien e titullit të pronësisë ishin në shqyrtim e sipër nga Gjykata e Apelit Tiranë, paditësit depozituan një kërkesëpadi pranë Komisionit ku kërkonin të drejtat e pronësisë mbi pjesën e konfiskuar të vilës.

21. Më 29 gusht 1996 Komisioni ia dha paditësve pjesën e konfiskuar të vilës.

1. Grupi i dytë i procedurave gjyqësore në lidhje me vendimin e Komisionit

22. Në një datë të paspecifikuar, shtetasi K.G. depozitoi një padi civile në Gjykatën e Rrethit Tiranë ku kërkonte deklarimin e pavlefshmërisë së vendimit të Komisionit të datës 29 gusht 1996. Sipas parashtrimeve të shtetasit K.G., pjesa e tij e vilës ishte konfiskuar nga shteti për shkak se i ati i paditësve nuk kishte shlyer hipotekën në vitin 1947.

23. Më 19 maj 1997 Gjykata e Rrethit Tiranë e deklaroi të pavlefshëm vendimin e Komisionit të datës 29 gusht 1996 në bazë të faktit që shtetasi K.G. e kishte blerë pronën në mirëbesim. Gjykata çmoi që konfiskimi i pronës së të atit të paditësve kishte ardhur si pasojë e mosshlyerjes së hipotekës nga ana e këtij të fundit dhe që nuk ishte ekzekutuar në bazë të vendimit të dhënë nga Gjykata Penale Ushtarake.

24. Në datat 1 gusht 1997 dhe 16 janar 1998, përkatësisht Gjykata e Apelit Tiranë dhe Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë e rrëzuan apelin e paditësve si të pabazuar.

2. Procedurat e Gjykatës Kushtetuese

25. Paditësit apeluan në Gjykatën Kushtetuese në bazë të nenit 131 § f të Kushtetutës, duke argumentuar që vendimet e gjykatave të mësipërme ishin jokushtetuese në bazë të privimit nga të drejtat për *rem judicatam*.

26. Në këtë kontekst, paditësit pretendonin që çështja e titullit të pronësisë mbi vilën ishte vendosur në favor të tyre me anë të vendimit të Bashkisë së Tiranës të datës 8 tetor 1992, i cili kishte marrë formë të prerë dhe kishte hyrë në fuqi së pari për shkak të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 7 korrik 1995 gjatë procedurave të saj të zakonshme, dhe pastaj, si rezultat i vendimit të po asaj Gjykate të datës 5 shkurt 1998 gjatë procedurave të rishikimit mbikëqyrës.

27. Më 29 tetor 1998, Gjykata Kushtetuese anuloi vendimet e gjykatave në lidhje me vlefshmërinë e vendimit të Komisionit të datës 29 gusht 1996 si jokushtetuese. Gjykata u shpreh si më poshtë:

“Procedurat ishin të padrejta në dy drejtime:

Së pari, Komisioni ka shkelur rregullat e juridiksionit të përcaktuara në nenin 36 të Kodit të Procedurës Civile. Sipas kësaj dispozite, Komisioni, si një institucion jogjyqësor, nuk kishte kompetenca për të marrë në shqyrtim këtë mosmarrëveshje civile dhe për të dhënë një vendim, për sa kohë që çështja ishte në gjykim e sipër nga gjykatat.

Së dyti, ...Komisioni nuk ishte autorizuar për të shqyrtuar këtë çështje, siç ishte vendosur disa vite më parë nga njësia financiare e Bashkisë së Tiranës. Në vitin 1992 njësia financiare nëpërmjet një vendimi ia kishte dhënë këtë pjesë të shtëpisë trashëgimtarëve të...[domethënë paditësve].

...

Në këto rrethana, gjykata e konsideron vendimin e Komisionit të vitit 1996 si të pavlefshëm. Si i tillë, ai nuk mund të ketë asnjë efekt, megjithëse njësia financiare e Bashkisë së Tiranës e kishte trajtuar këtë çështje më parë dhe kishte arritur në të njëjtin përfundim.

Duke u shprehur në favor të K.G.-së, gjykata e rrethit dhe gjykata e apelit i mohuan paditësve të drejtat e tyre të pronësisë dhe realizuan një gjykim të padrejtë.

Shkelja e kësaj të drejte kushtetuese, në të tre shkallët e gjykimit, konsiston në shkeljen e parimit të rëndësishëm procedural, sipas të cilit vendimet gjyqësore të formës së prerë janë detyruese për gjykatën dhe palët në gjykim dhe nuk mund të rishikohen në rast se ato nuk anulohen nga një gjykatë më e lartë ose në rast se kërkesa të tjera apo kundërshtime nga të tretët për rishikim gjyqësor nuk janë në shqyrtim e sipër.

...gjykatat që shqyrtuan këtë padi të bërë nga pala e interesuar nuk ishin të vetëdijshme për faktin që pretendimet në fjalë përbënin gjithashtu edhe objektin e një padie tjetër kundër paditësve. Gjykata e rrethit e rrëzoi padinë tjetër si të pabazuar dhe vendimi i saj u la në fuqi nga gjykata e apelit në dhjetor 1996, duke marrë kështu formë të prerë.

Pavarësisht nga fakti që gjykata nuk e konsideron vendimin në fjalë të ketë fuqinë e *res judicata*, duke pasur parasysh ndryshimet e elementeve përbërëse të padive, objekti i tyre në kuptimin material të fjalës ishte i njëjtë sidoqoftë dhe pikërisht kundërshtimi i të drejtës së pronësisë së paditësve nga i padituri...

...gjykata nuk kishte kompetenca të shqyrtonte çështjen në themel dhe të arrinte në një përfundim të ndryshëm nga ai i gjykatës së shkallës së parë, meqë në atë rast ajo nuk po merrte në shqyrtim ndonjë kërkesë të veçantë për rishikim gjyqësor”.

3. Grupi i dytë i procedurave gjyqësore në lidhje me vendimin e Komisionit

28. Në një datë të paspecifikuar, shtetasi K.G. depozitoi një padi civile në Gjykatën e Rrethit Tiranë, ku kërkonte anulimin e vendimit të Komisionit të datës 29 gusht 1996 në përputhje me vendimin e Gjykatës Kushtetuese të datës 29 tetor 1998.

29. Më 4 qershor 1999, Gjykata e Rrethit Tiranë e deklaroi të pavlefshëm vendimin e Komisionit të datës 29 gusht 1996.

30. Më 10 shkurt 2000 dhe 24 korrik 2000 përkatësisht Gjykata e Apelit Tiranë dhe Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë e hodhën poshtë apelin e paditësve si të pabazuar.

A. Pranueshmëria

41. Qeveria argumentoi që vendimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 3 korrik 2002, ku apeli i paditësve deklarohet si i papranueshëm duke qenë se ishte “jashtë juridiksionit të saj” nuk mund të konsiderohet si një mjet ligjor i efektshëm dhe shterues. Prandaj, mjeti ligjor përfundimtar i efektshëm brenda kuptimit të nenit 35 të Konventës ishte vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 24 korrik 2000. Qeveria parashtrroi që kërkesëpadia duhet të deklarohet e papranueshme dhe jashtë afateve kohore, duke qenë se ishte depozituar në datën 21 dhjetor 2002.

42. Paditësit parashtruan në përgjigjen e tyre që ata kishin bërë dy herë rekurs në Gjykatën Kushtetuese, në vitin 1998 dhe 2002. Kërkesëpadia e tyre ishte deklaruar e pranueshme dhe një vendim ishte dhënë në favor të tyre nga Gjykata Kushtetuese në vitin 1998 në drejtim të tri grupeve të para të procedurave. Sidoqoftë, kërkesëpadia e tyre kushtetuese e vitit 2002 ishte konsideruar si e papranueshme nga Gjykata Kushtetuese po atë vit, ndonëse ankesat e tyre përmbanin argumente në lidhje me pikat e ligjit dhe procedurat në fjalë që kishin vënë në pikëpyetje fuqinë e vendimit të Gjykatës Kushtetuese të vitit 1998. Paditësit pretendonin që vendimi i papranueshmërisë i Gjykatës Kushtetuese i vitit 2002 duhej të konsiderohet si vendimi i formës së prerë i gjykatave vendase.

43. Gjykata i përsërit konstatimet e saj në çështjen “Balliu kundër Shqipërisë”, nr.74727/01, datë 30 shtator 2004, më pas të konfirmuara në vendimin e çështjes “Beshiri dhe të tjerët kundër Shqipërisë” (nr.7352/03, § 32, datë 22 gusht 1996), ku ajo mendon se ankesat e paraqitura në Gjykatën Kushtetuese të Shqipërisë duhet të konsiderohen një mjet ligjor i efektshëm, i cili duhet të përdoret për qëllimet e nenit 35 të Konventës ku trajtohen çështjet e gjykimit të drejtë. Ajo mendon që nuk ka asnjë arsye që të mos e marrë parasysh konstatimin e mësipërm edhe në rrethanat e çështjes në fjalë.

44. Në fakt paditësit e shfrytëzuan këtë mjet ligjor. Vendimi i Gjykatës Kushtetuese mban datën 3 korrik 2002 dhe paditësit e depozituan kërkesëpadinë e tyre në këtë Gjykatë më 21 dhjetor 2002. Për pasojë, ata e respektuan afatin gjashtëmuor të parashikuar në nenin 35 në drejtim të çështjeve të gjykimit të drejtë.

45. Gjykata vëren që kërkesëpadia nuk është haptazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 § 3 të Konventës. Ajo shton më tej që kërkesëpadia nuk është e papranueshme në bazë të ligjeve të tjera. Prandaj, ajo duhet të deklarohet e pranueshme.

B. Shqyrtimi në themel

1. Siguria ligjore: anulimi i një vendimi të formës së prerë:

a) Parashtrimet e palëve

46. Paditësit kundërshtuan faktin që një vendim gjykate i formës së prerë është anuluar në procedurat e rishikimit mbikëqyrës në vitin 2000. Ata e konsiderojnë këtë fakt shkelje të parimit të sigurisë ligjore.

47. Qeveria argumentoi që procedura e rishikimit mbikëqyrës ishte garantuar nga ligji në kohë fizike dhe konsiderohet si një masë e nevojshme në procesin e dhënies së drejtësisë gjatë periudhës së tranzicionit në të cilën po kalonte vendi. Me qëllim garantimin e një gjykimi të drejtë, kërkesa për rishikim mbikëqyrës u mor në shqyrtim nga një trup gjykues përzgjedhës, i cili nuk përfshiu asnjërin nga gjyqtarët që kishin shqyrtuar çështjen në një prej trupave gjykues të Gjykatës së Lartë.

48. Sipas mendimit të Qeverisë, të dy grupet e procedurave ishin kryer në kundërshtim me dy vendimet administrative që njihnin të drejtën e pronësisë të paditësve. Seria e parë e procedurave kishte të bënte me pavlefshmërinë e vendimit të vitit 1992 nga njësia financiare e Bashkisë së Tiranës, e cila i kishte njohur paditësve të drejtën e pronësisë. Seria e dytë e procedurave kishte të bënte me pavlefshmërinë e vendimit të vitit 1996 të Komisionit, i cili gjithashtu ia kishte njohur paditësve të

drejtën e pronësisë.

49. Ekzistenca e dy vendimeve kontradiktore-vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 5 shkurt 1998 dhe vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 16 janar 1998 bëri të nevojshme kryerjen e një rishikimi nga një organ më i lartë vendimmarrës me qëllim zgjidhjen e çështjes. Kjo çoi në miratimin e vendimit nga Gjykata e Lartë (Kolegji i Bashkuar) më 12 maj 2000 nëpërmjet një rishikimi mbikëqyrës.

50. Së fundmi, Qeveria mendon që e drejta për rishikim mbikëqyrës ishte zbatuar për pesë vjet, ndërmjet periudhës 1996-2001, kur ajo ishte shfuqizuar me ligj.

b) Parashtrimet e palës së tretë

51. Pala e tretë që ndërhyri, trashëgimtari i K.G.-së (shihni paragrafin 5 më sipër), argumentoi që nuk ka pasur asnjë shkelje të parimit të sigurisë ligjore. Si pasojë, nuk ka pasur asnjë shkelje të së drejtës për një gjykim të drejtë në bazë të nenit 6 § 1 të Konventës.

c) Vlerësimi i gjykatës

52. E drejta për një gjykim të drejtë nga një gjykatë siç garantohet nga neni 6 § 1 të Konventës duhet interpretuar në bazë të hyrjes së Konventës, në pjesën përkatëse të së cilës deklarohet që shteti ligjor është pjesë e trashëgimisë së përbashkët të shteteve kontraktuese. Një nga aspektet themelore të shtetit ligjor është edhe parimi i sigurisë ligjore, i cili, ndërmjet të tjerave kërkon që atje ku gjykatat janë shprehur përfundimisht në lidhje me një çështje të caktuar, vendimi i tyre nuk duhet të diskutohet apo të vihet në pikëpyetje (shihni “Brumarescu kundër Rumanisë” [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII; “Ryabykh kundër Rusisë”, nr. 52854/99, §§ 51-56, ECHR 2003-IX; dhe “Rosca kundër Moldavisë”, nr. 6267/02, § 24, 22 mars 2005).

53. Siguria ligjore presupozon respektin ndaj parimit të *res judicata* (shihni Brumarescu, të cituar më sipër, § 62), domethënë, parimin e marrjes së formës së prerë të vendimeve gjyqësore. Ky parim insiston që asnjë palë nuk ka të drejtë të kërkojë rishikimin e një vendimi detyrues të formës së prerë vetëm për të përfutur një ridëgjim në seancë gjyqësore dhe një rishqyrtim dhe rigjykim të çështjes. Kompetencat për rishikim të gjykatave më të larta duhen ushtruar për korrigjimin e gabimeve gjyqësore dhe dështimeve në dhënien e drejtësisë, por jo për të kryer një gjykim të ri të çështjes. Rishikimi nuk duhet trajtuar si një apel i fshehur dhe thjesht mundësia e ekzistencës së dy pikëpamjeve të ndryshme në lidhje me objektin e gjykimit nuk përbën një bazë për rishqyrtim. Anashkalimi i këtij parimi justifikohet vetëm kur kjo bëhet e nevojshme nga rrethanat me natyrë të rëndësishme dhe detyruese (shihni Rosca, i cituar më sipër, § 25).

54. Gjykata ka kompetencën të shqyrtojë ngjarjet nga 2 tetori i vitit 1996 dhe në vazhdim, kur hyri në fuqi njohja nga Shqipëria e së drejtës për të bërë kërkesë individuale. Sidoqoftë, ajo mundet të marrë parasysh faktet e ndodhura para ratifikimit, me kusht që ato të mund të konsiderohen se kanë krijuar një situatë që shtrihet përtej asaj date ose që mund të ketë lidhje me të kuptuarit e fakteve që kanë ndodhur pas asaj date (shihni “Broniowski kundër Polonisë” [GC], nr. 31443/96, § 74, ECHR 2002-X). Duke u kthyer te çështja në fjalë, më 7 korrik 1995, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë njohu të drejtën e pronësisë të paditësve. Procedurat e rishikimit mbikëqyrës u iniciuan me kërkesën e Kryetarit të Gjykatës së Lartë më 22 maj 1996. Çështja u dërgua për rigjykim dhe procedurat u përmbyllën me një vendim të formës së prerë të Gjykatës së Lartë më 5 shkurt 1998 që njihte të drejtën e pronësisë të paditësve. Gjykata çmon që vendimi i datës 5 shkurt 1998 është vendimi i formës së prerë për qëllimet e pajtueshmërisë së tij *ratione temporis*, pas hyrjes në fuqi të Konventës për Shqipërinë më 2 tetor 1996.

55. Pavarësisht nga grupi i mësipërm i procedurave, në një seri paralele procedurash, të cilat kundërshtojnë vendimin e vitit 1996 të Komisionit që njihte të drejtën e pronësisë të paditësve, Gjykata Kushtetuese më 29 tetor 1998 e njohu vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 5 shkurt 1998 si *res judicata* dhe e shpalli jokushtetues vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 16 janar 1998.

56. Gjykata nuk pajtohet me argumentin e Qeverisë që mjeti ligjor i rishikimit mbikëqyrës ishte i nevojshëm gjatë periudhës së tranzicionit dhe që mospërputhja ndërmjet dy vendimeve të gjykatës të formës së prerë mund të korrigjohet me anë të një vendimi tjetër të rishikimit mbikëqyrës.

57. Së pari, ajo kujton që vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 16 janar 1998 është deklaruar jokushtetues nga vendimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 29 tetor 1998. Si i tillë, vendimi i Gjykatës së Lartë nuk kishte asnjë fuqi ligjore dhe nuk mund të kundërshtonte ndonjë vendim tjetër. Gjykata nuk e kupton se si procedurat e rishikimit mbikëqyrës të vitit 2000 mund të kishin korrigjuar ekzistencën e dy vendimeve kontradiktore në një kohë kur asnjë mospërputhje nuk ekzistonte sipas pikëpamjes së vendimit të vitit 2008 të Gjykatës Kushtetuese. Fakti që një palë e tretë kishte një pikëpamje tjetër në lidhje me

vendimet e gjykatës nuk mund të shërbente si arsye për rishqyrtimin e çështjes.

58. Së dyti, Gjykata thekson që sipas nenit 1, përgjegjësinë kryesore për zbatimin dhe kontrollin e zbatueshmërisë së të drejtave dhe lirive të garantuara e kanë autoritetet kombëtare (shihni “Kudla kundër Polonisë” [GC], nr. 30210/96, § 152, ECHR 2000-XI). Në këtë kontekst, është përgjegjësi e shtetit të bëjë organizimin e sistemit ligjor në mënyrë të tillë që të shmanget miratimi i vendimeve gjyqësore të papajtueshme në procedura paralele dhe të mbështesë parimin e sigurisë ligjore të vendimeve gjyqësore të formës së prerë, çka u dëmtua nga përdorimi i procedurës së rishikimit mbikëqyrës në rastin konkret (shihni, në lidhje me anulimin e një vendimi të formës së prerë, “Driza kundër Shqipërisë”, nr.33771/02, § 69, ECHR 2007-...(fragmente të shkëputura).

59. Gjykata çmon që, duke përdorur procedurën e rishikimit mbikëqyrës për të anuluar vendimin e formës së prerë të miratuar më 5 shkurt 1998, Gjykata e Lartë e bëri të pavlefshëm një proces të tërë gjyqësor që ishte përmbyllur me një vendim gjyqësor të detyrueshëm të formës së prerë, i cili kishte në këtë mënyrë fuqinë e *res judicata*. Prandaj, në bazë të rrethanave të mësipërme, Gjykata nuk gjen ndonjë arsye për të anashkaluar konstatimet e saj në praktikën gjyqësore të parashikuar në lidhje me këtë çështje (shihni paragrafët 52-53 më sipër).

60. Prandaj ka pasur një shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës në drejtim të anulimit të vendimit të formës së prerë të datës 5 shkurt 1998 në favor të paditësve, në atë që autoritetet vendase kanë shkelur parimin e sigurisë ligjore dhe të drejtën e paditësve “për t’iu drejtuar gjykatës” në bazë të nenit 6 § 1 të Konventës.

2. Kohëzgjatja e procedurave:

a) Parashtrimet e palëve

61. Paditësit argumentuan që të tri grupet e procedurave ishin kryer gjatë tetë viteve në lidhje me të njëjtën pronë, pothuajse mbi baza ligjore identike dhe me përfshirjen e së njëjtave palë.

62. Qeveria argumentoi që ishin kryer dy grupe procedurash të veçanta, me një shtrirje kohore prej pesë vitesh. Autoritetet gjyqësore nuk kanë vërejtur asnjë vonesë të pajustificuar në asnjërin prej shkallëve të juridiksionit. Sipas mendimit të Qeverisë, fakti që të dy grupet e procedurave janë zhvilluar në mënyrë të pavarur nga njëri-tjetri, nuk përbënte arsye për ndonjë ankesë në lidhje me kohëzgjatjen e procedurave, meqë ato janë përmbyllur që të dyja në të njëjtën kohë. Qeveria argumentoi që pavarësisht nga rezultati i vendimeve gjyqësore vendase, paditësit asnjëherë nuk e kanë poseduar në të vërtetë pronën e tyre. Për këtë arsye, kohëzgjatja e procedurave nuk mund të konsiderohet si një faktor thelbësor dhe vendimtar për paditësit.

b) Vlerësimi i Gjykatës

63. Gjykata vëren që titulli i pronësisë së paditësve u njoh nga vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 5 shkurt 1998, i cili ka fituar fuqinë e *res judicata*. Gëzimi i asaj të drejte u pengua nga zhvillimi i procedurave paralele dhe procedurave të rishikimit mbikëqyrës.

64. Për shkak të procedurave të rishikimit mbikëqyrës, gjykata çmon që asaj nuk i duhet të marrë një vendim veçmas në lidhje me shqyrtimin në themel të ankesës për kohëzgjatjen e procedurave. Në këto rrethana, është më me vend që çështja të trajtohet në kontekstin e nenit 41.

II. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR 1 TË KONVENTËS

65. Paditësit pretenduan që ata kanë qenë viktimat të shkeljes së nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës për shkak të anulimit të vendimit të formës së prerë që ishte dhënë në favor të tyre.

Në nenin 1 të protokollit nr 1 parashikohet që:

“Çdo person fizik apo juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të pronës së tij. Asnjë person nuk do të privohet nga prona e tij me përjashtimin e interesave të publikut dhe kur u nënshtrohet kushteve të parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Dispozitat pararendëse, sidoqoftë, nuk do të cenonin në asnjë mënyrë të drejtën e një shteti për të zbatuar këto ligje në mënyrën që e gjykon të nevojshme për të kontrolluar përdorimin e pronës në përputhje me interesin e përgjithshëm apo për të siguruar pagimin e taksave ose të ndonjë kontributi apo detyrimi tjetër”.

A. Pranueshmëria

66. Gjykata vëren që ankesa e referuar në këtë pjesë nuk duket qartësisht e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 § 3 të Konventës. Ajo vëren më tej që ankesa në fjalë nuk është e papranueshme për asnjë lloj arsyeje tjetër. Prandaj, ajo duhet të deklarohej e pranueshme.

B. Shqyrtimi në themel

1. Parashtrimet e palëve

67. Paditësit argumentuan që vendimi i vitit 2000 të Gjykatës së Lartë i dhënë nëpërmjet rishikimit mbikëqyrës i ka privuar ata nga e drejta e pronësisë.

68. Qeveria argumentoi që vendimi i vitit 2000 i rishikimit mbikëqyrës të Gjykatës së Lartë nuk e ka shkëlur të drejtën e pronësisë të paditësve në bazë të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës. Vendimi në fjalë ka korrigjuar paligjshmërinë e vendimeve të mëparshme, që kanë rezultuar nga zbatimi i gabuar i ligjit.

69. Sipas mendimit të Qeverisë, parimi i gëzimit paqësor të pronës së gjithsecilit zbatohet për rastet kur pronari e posedonte pronën e tij pa pengesa *de jure apo de facto*. Në këtë rast, paditësit kishin marrë një vendim gjykatë në favor të tyre, por një vendim tjetër gjykatë kishte ekzistuar në të njëjtën kohë që e shpallnin vendimin e vitit 1996 të Komisionit të pavlefshëm. Në këto rrethana, duke pasur parasysh faktin që tekstet e dy vendimeve në fjalë ishin kontradiktore, neni 1 i protokollit nr.1 të Konventës nuk u zbatua.

2. Parashtrimet e palës së tretë

70. Pala e tretë që ndërhyri, trashëgimtari i shtetasit K.G. (shihni paragrafin 5 më sipër), kundërshtoi të drejtën e pronësisë të paditësve, duke pretenduar që shtetasi K.G. e kishte pasur pronën në zotërim që në vitin 1959.

3. Vlerësimi i Gjykatës

71. Gjykata përsërit që “posedimi” mund të jetë “posedim ekzistues” apo aset duke përfshirë, në disa situata të përcaktuara qartë edhe pretendimet. Një vendim gjyqësor i formës së prerë, i cili i njeh diku titullin e pronësisë mund të konsiderohet si një “pronë” për qëllimet e nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës (shihni Brumarescu, të cituar më lart, § 70).

72. Gjykata vëren që paditësve iu është njohur titulli i pronësisë nga një vendim i formës së prerë i Gjykatës së Lartë më 5 shkurt 1998. Duket se paditësit nuk e morën pronën në posedim meqë ajo ishte e zënë nga pala e tretë. Në vitin 2000, një vendim i dhënë gjatë procedurave të rishikimit mbikëqyrës e anuloi titullin e pronësisë të paditësve.

73. Duke pasur parasysh faktin që pasuria ishte regjistruar në Regjistrin Kadastral në emër të paditësve dhe që e drejta e pronësisë të paditësve ishte mbështetur nga vendimi i formës së prerë i Gjykatës së Lartë i datës 5 shkurt 1998 dhe më vonë ishte përmbysur në procedurat e rishikimit mbikëqyrës, Gjykata konstaton që paditësit posedonin një “pronë” sipas kuptimit të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës.

74. Gjykata vëren që kjo ankesë ka lidhje me atë që shqyrtohet në bazë të nenit 6 § 1 në drejtim të anulimit të një vendimi gjyqësor të formës së prerë (shihni paragrafët 52-60 më lart). Pasi ka konstatuar që autoritetet kanë vepruar në shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës, Gjykata vëren që paditësit kishin pretendime detyruese që rridhnin nga vendimi në fjalë. Si rezultat i procedurave të rishikimit mbikëqyrës, anulimi i një vendimi të detyrueshëm, ka cenuar besimin e paditësve të një vendim gjyqësor detyrues dhe i ka privuar ata nga mundësia për të vënë në zbatim titullin e tyre të pronësisë.

75. Në këto rrethana, Gjykata mendon që anulimi i vendimit të datës 5 shkurt 1998 ishte i papajtueshëm me nenin 1 të protokollit nr.1 të Konventës. Prandaj, ka pasur një shkelje të atij neni.

III. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

76. Neni 41 i Konventës parashikon që:

“Nëse Gjykata konstaton që ka pasur një shkelje të Konventës apo protokolleve të saj dhe në rast se ligji i brendshëm i Palës Kontraktuese të Lartë të interesuar lejon vetëm bërjen e korrigjimeve të pjesshme, Gjykata, në qoftë se është e nevojshme, do t’ia japë këtë mundësi palës së dëmtuar”.

A. Dëmi

77. Paditësit kërkuar 1 047 678 euro për dëmin financiar dhe 450 000 euro për dëmin jofinanciar. Për sa i përket kërkesës për dëmin financiar, paditësit paraqitën vlerësimin e pronës së tyre të bërë nga një ekspert, e cila përbëhet nga shtëpia me sipërfaqe 244,12 m² dhe pjesa rrethuese e tokës me sipërfaqe 400 m², vlera e përbashkët e së cilave është 800 000 euro, ndërsa humbja e fitimit për periudhën 1992-2005 është vlerësuar në shumën prej 247 678 eurosh.

78. Qeveria parashittoi që konstatimi i një shkeljeje në drejtim të ankesave të paditësve do të përbënte një kompensim të mjaftueshëm të tyre.

79. Gjykata përsërit që një vendim gjyqësor në të cilin gjendet një shkelje vendos mbi shtetin e paditur detyrimin ligjor në bazë të Konventës për ta ndërprerë shkeljen dhe të bëjë korrigjimet e duhura për pasojat e saj. Nëse ligji kombëtar lejon vetëm bërjen e korrigjimeve të pjesshme, neni 41 i

Konventës i jep Gjykatës kompetencën për t'i dhënë dëmshpërblimin palës së dëmtuar nga veprimi apo mosveprimi që ka çuar në konstatimin e shkeljes së asaj Konvente. Gjykata gëzon autoritet të caktuar në ushtrimin e atyre kompetencave, siç dëshmohet nga mbiemri “i drejtë” dhe fraza “në rast se është e nevojshme” (shihni Driza, i cituar më lart, § 130).

80. Ndërmjet çështjeve që gjykata merr në shqyrtim gjatë përlllogaritjes së dëmshpërblimit janë dëmi financiar (humbja e shkaktuar si rezultat i drejtpërdrejtë i shkeljeve të pretenduara) dhe dëmi jofinanciar (kompensimi për ankthin, bezdinë, shqetësimin dhe pasigurinë e shkaktuar nga kjo shkelje), si edhe humbje të tjera jofinanciare (shihni, ndërmjet autoriteteve të tjera “Ernestina Zullo kundër Italisë”, nr. 64897/01 § 25, 10 nëntor 2004).

81. Gjithashtu, në rast se një apo më shumë nga zërat e elementeve të dëmit nuk mund të përlllogariten me saktësi apo përcaktimi i ndryshimit ndërmjet dëmit financiar dhe atij jofinanciar është i vështirë, Gjykata mund të vendosë kryerjen e një vlerësimi tërësor (shihni “Comingersoll S.A. kundër Portugalisë” [GC], nr. 35382/97, § 29, ECHR 2000-IV).

82. Gjykata kujton që në rastin konkret ajo ka konstatuar një shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës dhe të nenit 1 të protokollit nr.1 për shkak të anulimit të një vendimi gjyqësor të formës së prerë, i cili i njihte paditësve të drejtën e pronësisë. Prandaj ekziston një lidhje shkakore ndërmjet shkeljeve të konstatuara dhe kërkesës së paditësve për zhdëmtim financiar.

83. Gjykata mendon që vetë natyra e vendimeve gjyqësore të formës së prerë në favor të paditësve dhe fakti që prona ende është e zënë nga një palë e tretë që e ka blerë atë në mirëbesim do të thotë që *restitutio in integrum* është i pamundur. Rrjedhimisht, zhdëmtimi duhet të jepet *in lieu*.

84. Gjykata e shihet arsyeshme të kompensojë paditësit për dëmin financiar në lidhje me gjysmën e pronës së tyre dhe për humbjen e fitimeve duke i dhënë një shumë totale. Gjykata nuk mund të pranojë shumën e paraqitura nga paditësit, dhe në veçanti, e konsideron si spekulative orvatjen për të përlllogaritur se sa mund të ketë qenë humbja e fitimeve të paditësve.

85. Duke pasur parasysh dokumentacionin që ka në dispozicion dhe duke bërë vlerësimin mbi një bazë të drejtë dhe të paanshme, gjykata u jep paditësve një shumë totale prej 450 000 eurosh në lidhje me dëmin financiar dhe atë jofinanciar të shkaktuar ndaj pronës së tyre.

B. Kostot dhe shpenzimet

86. Paditësit kërkojnë një shumë totale prej 20 000 eurosh për shpenzimet gjyqësore të procedurave të zhvilluara në Shqipëri dhe atyre të zhvilluara në Strasburg. Ata nuk paraqitën një pasqyrë të detajuar të shpenzimeve të ndara sipas zërave për të mbështetur pretendimin e tyre për kostot dhe shpenzimet.

87. Sipas praktikës gjyqësore të Gjykatës, paditësit kanë të drejtë për të marrë rimbursim të kostove dhe shpenzimeve të tyre vetëm në rast se është treguar që ato në të vërtetë dhe domosdoshmërisht janë paguar prej tyre dhe janë të arsyeshme për sa i përket vlerës së tyre. Për këtë qëllim, rregulli 60 §§ 2 dhe 3 i rregullores së Gjykatës përcakton që paditësit duhet t'u bashkëngjisin pretendimeve të tyre për përmbushje të drejtë “çdo dokument mbështetës përkatës” dhe në rast se kjo nuk ndodh, Gjykata “mund ta rrëzojë kërkesën tërësisht apo pjesërisht”. Në rastin konkret, duke vërejtur që paditësit nuk kanë paraqitur asnjë dokument, të tilla si fatura të specifikuar për të mbështetur pretendimin e tyre, Gjykata nuk mund të japë asnjë shumë për këtë kërkesë.

C. Interesi i mospërmbushjes së detyrimit

88. Gjykata e çmon të përshtatshme që interesi i mospërmbushjes së detyrimit të mbështetet në normën marxhinale të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane, së cilës do t'i shtohen tri pikë për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. E deklaron kërkesëpadinë të pranueshme.
2. Gjykon që ka pasur një shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës për sa i përket anulimit të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 5 shkurt 1998.
3. Gjykon që në bazë të nenit 6 § 1 të Konventës nuk del asnjë çështje e veçantë në lidhje me kohëzgjatjen e procedurave.
4. Gjykon që ka pasur një shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës.
5. Gjykon:
 - a) që shteti i paditur t'i paguajë paditësve, brenda tri muajve nga data në të cilën vendimi merr

formë të prerë në përputhje me nenin 44 § 2 të Konventës, shumën e mëposhtme, që do të konvertohet në valutën kombëtare të shtetit të paditur në normën e zbatueshme në datën e shlyerjes së detyrimit;

450 000 euro (katërqind e pesëdhjetëmijë euro) plus taksat e nevojshme, në lidhje me dëmin financiar dhe atë jofinanciar;

b) që nga skadimi i periudhës tremujore të përmendur më sipër deri në datën e shlyerjes së detyrimit, do të paguhet interes i thjeshtë mbi shumën e lartpërmendur me një normë të barabartë me normën marxhinale të huadhënies së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospërmbushjes së detyrimit plus tri pikë për qind.

6. E rrëzon pjesën e mbetur të kërkesave të paditësve për kompensim të drejtë.

Hartuar në anglisht dhe njoftuar me shkrim më 24 mars 2009, sipas rregullit 77 §§ 2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Fatos Araci
Zëvendëssekretar

Nicolas Bratza
Kryetar